

YTTRANDE

Datum
2025-09-26

Dnr
R 85-2025

1 (10)

Chefsjustitieombudsmannen
Erik Nymansson

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
Enheten för domstols- och åklagarfrågor
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet Stärkt skydd för domstolarnas och domarnas oberoende (SOU 2025:56)

(Ju2025/01097)

1 Inledning

Riksdagens ombudsmän (JO) har beretts tillfälle att yttra sig över det rubricerade betänkandet.

Frågan om ett stärkt skydd för domstolarnas och domarnas oberoende har tidigare behandlats av 2020 års grundlagskommitté, som i mars 2023 lämnade slutbetänkandet *Förstärkt skydd för demokratin och domstolarnas oberoende* (SOU 2023:12). Den nu aktuella utredningens uppdrag bygger i flera avseenden på grundlagskommitténs förslag och bedömningar. För mina synpunkter på grundlagskommitténs betänkande hänvisas till remissyttrande i ärende med dnr R 32-2023. Som anfördes där är det välkommet med förslag som är ägnade att förstärka skyddet för domstolarnas och domarnas oberoende. Jag tillstyrkte bl.a. de förslag som grundlagskommittén lämnade avseende formerna för att utkräva ansvar av ordinarie domare och kommitténs förslag om att bestämmelser som tar sikte på domstolarnas och domarnas oberoende skulle samlas i en ny lag.

Utifrån de aspekter som JO främst har att beakta kommer mina synpunkter att koncentrera sig till förslagen som rör den föreslagna nya prövningsordningen för vissa frågor som rör ordinarie domares rättsställning, ändringarna i den materiella regleringen av ordinarie domares rättsställning samt de i dessa sammanhang föreslagna förändringarna av JO:s roll.

Mina synpunkter utvecklas i det följande.

2 Utredningens utgångspunkter och förslaget om att inrätta en domaransvarsnämnd

Som nämnts ovan tillstyrkte jag grundlagskommitténs förslag i den del som rörde formerna för att utkräva ansvar av ordinarie domare. Den nu aktuella utredningen har haft väsentligen samma utgångspunkter som grundlagskommittén, men har tagit tydligare ställning i vissa frågor (se kapitel 4). Jag instämmer i att frågor om

ansvarsutkrävande av ordinarie domare borde ses som i första hand konstitutionella och att oberoendet för den myndighet som prövar ansvarsfrågor bör tryggas.

Förslagen om att det bör inrättas en särskild domaransvarsnämnd och hur denna ska organiseras överensstämmer i stor utsträckning med grundlagskommitténs ställningstaganden och tillstyrks (se kapitel 5). Det framstår som lämpligt att Domstolsstyrelsen bör vara värdmyndighet med ett begränsat uppdrag. För att trygga nämndens oberoende är det positivt att regler om nämnden i huvudsak finns i lag och att nämnden finansieras genom ett eget anslag. Det noteras att utredningen, till skillnad från grundlagskommittén, föreslår att det inte ska finnas krav på att en av nämndens ledamöter ska ha arbetsrättslig kompetens. Detta framstår som ett rimligt ställningstagande utifrån utgångspunkten att nämnden främst ska anlägga ett konstitutionellt perspektiv. Jag har därför ingen erinran mot förslaget. Det noteras att förslagen som gäller nämndens uppgifter i vissa avseenden skiljer sig från grundlagskommitténs förslag. Jag återkommer nedan med vissa synpunkter på förslagen.

3 Den nya prövningsordningen och JO:s roll

JO:s uppdrag som extraordinärt tillsynsorgan

JO är en del av riksdagens kontrollmakt och har till uppgift att på riksdagens vägnar utöva tillsyn över tillämpningen i offentlig verksamhet av lagar och andra författningar (se 13 kap. 6 § regeringsformen och 11 § lagen [2023:499] med instruktion för Riksdagens ombudsmän (JO) [”JO-instruktionen”]).

Utgångspunkten för JO:s verksamhet är den enskildes intresse av att bli föremål för en lagenlig och även i övrigt korrekt behandling från myndigheternas sida. JO-ämbetet är en del av det konstitutionella skyddet för den enskildes grundläggande fri- och rättigheter.

Den tillsyn som JO ägnar sig åt brukar beskrivas som extraordinär, dvs. det är en tillsyn som går utöver och kompletterar den ordinära tillsynen (se t.ex. JO:s ämbetsberättelse 2024/25JO1 s. 11). Inom vissa viktiga områden, exempelvis domstolsväsendet, finns dock inget ordinärt tillsynsorgan i Sverige. En rättsligt inriktad tillsyn över domstolarna, som till stor del är överlappande, utövas däremot av JO och Justitiekanslern (JK) i extraordinär ordning.

I enlighet med grundlagskommitténs bedömningar och förslag har regeringen nyligen föreslagit att det ska införas en ny bestämmelse i regeringsformen som anger att det endast är JO och Riksrevisionen som får utöva tillsyn över eller granska domstolarnas rättskipande verksamhet. Förslaget innebär att bl.a. JK inte kommer att utöva en sådan tillsyn eller granskning. (Se prop. 2024/25:165 s. 90 ff.)

Propositionen behandlas för närvarande i konstitutionsutskottet. Av allt att döma kommer JO således inom en snar framtid att vara ensamt tillsynsorgan att utöva en rättsligt inriktad tillsyn över domstolarnas rättskipande verksamhet.

En ny prövningsordning för avsättning, avstängning och läkarundersökning avseende ordinarie domare

Till skillnad från grundlagskommittén föreslår utredningen att endast JO – och inte anställningsdomstolen – ska ha rätt att föra talan hos Domaransvarsnämnden rörande avsättning, avstängning och läkarundersökning (se kapitel 6, s. 253 ff.).

Utredningens resonemang står i god överensstämmelse med att frågorna ska ses som i första hand konstitutionella. De uppgifter som föreslås för JO framstår som naturliga utifrån JO:s uppdrag som exklusivt rättsligt tillsynsorgan för domstolarna. Jag instämmer i att starka skäl talar för den föreslagna ordningen och välkomnar därför förslaget. Förslaget stämmer också väl överens med JO:s befintliga befogenhet att väcka talan i fråga om justitieråd (se 11 kap. 8 § regeringsformen). Jag anser att det framstår som konstitutionellt och systematiskt riktigt att JO ska ha denna roll även i förhållande till andra ordinarie domare.

JO:s oberoende bör utredas vidare i särskild ordning

I betänkandet noteras att det saknas grundlagsskydd för JO:s oberoende, vilket dock inte anses utgöra något hinder mot utredningens förslag (se t.ex. s. 256 och 344).

Jag anser inte heller att det sagda utgör något hinder mot förslaget och kan likt utredningen konstatera att JO är en helt självständigt verkande institution. Frågan om JO:s självständighet och oberoende har dock uppmärksamats av JO i tidigare sammanhang (se JO:s yttrande över betänkandet *Översyn av JO-ämbetet* [2021/22:URF2], ärende med dnr R 50-2022). JO uttalade då att en tydlig grundlagsreglering av JO:s oberoende och ombudsmännens självständighet borde införas och att frågan borde tas med i en framtida översyn av regeringsformen (se avsnitt 2 och 4.1.2). Jag instämmer således i det utredningen anför om att frågan om skyddet för JO:s oberoende förtjänar att utredas vidare i särskild ordning. Att detta sker framstår som än mer angeläget i ljuset av de viktiga och exklusiva uppgifter som nu föreslås för JO.

En ny prövningsordning för entledigande av ordinarie domare

Utredningen föreslår att samma prövningsordning som för avsättning bör tillämpas för entledigande av domare på grund av varaktig förlust av arbetsförmågan (se kapitel 9, s. 386 ff.). Motsvarande synpunkter som anförts ovan gör sig gällande även här och jag kan därför tillstyrka förslagen i denna del, med följande undantag.

Utredningen bedömer att förbudet mot entledigande när det är möjligt med förflyttning saknar betydelse för ordinarie domare och föreslår att detta inte längre ska gälla dessa domare (se s. 395 ff.). Jag anser dock att skälen som utredningen anför i denna del inte är helt övertygande och noterar att utredningen nämner åtminstone ett exempel då förflyttning skulle kunnat komma i fråga. Utredningen lämnar dessutom öppet för att det under det fortsatta beredningsarbetet kan framkomma att möjligheten till förflyttning fyller en funktion. Förslaget i denna del framstår inte som tillräckligt motiverat och kan därför inte tillstyrkas.

Nya prövningsordningar i fråga om ordinarie domares rätt till lön m.m. under avstängning, ofrivillig förflyttning och skyldighet att upphöra med påstått förtroendeskadliga bisysslor

Utredningen föreslår att en ordinarie domare ska ha rätt till lön och andra anställningsförmåner under en avstängning, om inte särskilda omständigheter talar emot det (se avsnitt 7.4, s. 332 ff.). Utredningen föreslår att Domstolsstyrelsen normalt ska föra statens talan om innehållande av lön m.m., men att JO ska föra talan såvitt avser justitieråd (se s. 344). Jag instämmer i att detta alternativ framstår som det lämpligaste med hänsyn till vikten av att skydda prövningen från politisk påverkan och kan tillstyrka förslaget.

Utredningen föreslår även en prövningsordning för ofrivillig förflyttning av ordinarie domare som i huvudsak ska motsvara vad som föreslagits för skiljande från anställningen, men där talan normalt ska föras av Domstolsstyrelsen (se kapitel 11, s. 425 ff.). För justitieråd föreslås dock en särskild ordning som följer det mönster som gäller för skiljande av justitieråd från anställningen där talan förs av JO (se s. 430). Jag instämmer i att det finns ett egenvärde i ett likartat prövningsmönster för justitieråden och kan tillstyrka även detta förslag.

Utredningen föreslår en prövningsordning för frågor om ordinaries domares skyldighet att upphöra med påstått förtroendeskadliga bisysslor som i huvudsak ska motsvara vad som föreslagits för läkarundersökning, men där talan ska föras av Domstolsstyrelsen (se kapitel 12, s. 452 ff.). Detta ska gälla även i fråga om justitieråd. Om JO driver ett ärende om avsättning på grund av förtroendeskadlig bisyssla ska han eller hon dock inom ramen för det ärendet få framställa ett andrahandsyrkande om skyldighet att upphöra med bisysslan (se s. 455). Förslaget framstår som lämpligt i den delen. Som lagförslaget utformats är det dock inte tydligt om avsikten är att JO ska ha en motsvarande befogenhet då JO för talan om avsättning av justitieråd. Detta då den föreslagna 8 kap. 4 § lagen om domstolar och domare endast hänvisar till möjligheten att begära nämndens beslut (se s. 682) och talan mot justitieråd förs i särskild ordning (se s. 683 ff.). Enligt min bedömning är det lämpligt att JO har motsvarande befogenhet även i fråga om justitieråd. Det vore önskvärt med ett förtydligande i denna del inom ramen för den fortsatta beredningen.

4 Särskilt om förslaget om att ordinarie domare inte längre ska få meddelas disciplinpåföljd

Utredningen föreslår att ordinarie domare inte längre bör kunna meddelas disciplinpåföljd, dvs. varning eller löneavdrag, enligt lagen (1994:260) om offentlig anställning (se avsnitt 7.5, s. 346 ff.). Förslaget framstår visserligen som följdriktigt vid ett konstitutionellt synsätt på ansvarsutkrävande av ordinarie domare. Det framstår vidare som ett rimligt antagande att den nya prövningsordningen, i förening med möjligheterna för JO att uttala kritik m.m., oftast torde medföra en effektiv reaktionsordning.

Jag anser dock att utredningens resonemang till stöd för förslaget framstår som något kortfattat och att det saknas en mer djuplodande analys av förslagets konsekvenser och eventuella alternativ till att ta bort disciplinpåföljderna. Som utredningen anför har frågan om att ta bort disciplinansvaret övervägts tidigare och bedömningen då gjorts att ett avskaffande av systemet skulle kunna få till följd att den offentliga arbetsgivaren i vissa fall skulle ställas utan någon sanktionsmöjlighet. Det kan enligt min bedömning inte uteslutas att det kan uppkomma situationer då avsättning inte kan bli aktuellt, men där kritik ändå inte framstår som tillräckligt ingripande. Utredningen noterar dessutom t.ex. att disciplinansvaret tjänar allmänhetens intresse att statliga anställda fullgör sina skyldigheter i anställningen och att JO:s rätt att göra anmälan i fråga om disciplinpåföljd får förstås i det ljuset. Utredningen konstaterar även att förslaget kan ses som något långtgående i betraktande dels av att frågan inte alls har berörts av grundlagskommittén, dels medför att 11 kap. 9 § första stycket regeringsformen (i den av grundlagskommittén föreslagna lydelsen) blir överflödigt i det aktuella hänseendet. Om disciplinpåföljderna ska behållas finns det vidare ett flertal frågeställningar som behöver hanteras. Med hänsyn till det sagda anser jag att de nu aktuella frågorna behöver belysas närmare och kan därför på det föreliggande underlaget inte tillstyrka utredningens förslag i denna del.

5 Omfattningen av JO:s tillsynsverksamhet och behovet av nya sekretessbestämmelser hos JO

JO:s nya uppgifter bör ses som en del av JO:s tillsynsverksamhet

Utredningen anför att det framstår som naturligt att JO:s roll i den nya prövningsordningen ses som en del av tillsynsverksamheten, men lämnar samtidigt en viss öppning för den motsatta slutsatsen (se s. 286 ff.). Jag vill därför understryka att JO:s uppdrag är att utöva tillsyn (se 13 kap. 6 § regeringsformen). Då JO får nya uppgifter inom ramen för ett tillsynsområde måste utgångspunkten vara att dessa omfattas av JO:s tillsynsverksamhet. Som utredningen anför innebär förslagen ingen skyldighet för JO att agera på visst sätt utan innebär snarare att JO får bättre underlag och ett nytt verktyg när det gäller tillsynen över domstolarna och de ordinarie domarna (se s. 255 och 606). JO:s nya befogenheter bör enligt min mening ses som en del av JO:s tillsyn av ordinarie domare.

Utredningen anser att även hanteringen av frågor om entledigande av ordinarie domare kan anses ingå i tillsynsverksamheten (se s. 391). Jag har ingen annan uppfattning.

Utredningen bedömer däremot att det inte kan anses utgöra en del av JO:s tillsynsverksamhet att handlägga frågor om innehållande av lön m.m. (se s. 345) eller frågor om förflyttning (se s. 430) såvitt avser justitieråd. Som jag förstår det anser utredningen att JO:s föreslagna befogenhet att väcka talan om att upphäva avstängningen av ett justitieråd inte heller omfattas av JO:s tillsynsverksamhet (se s. 728). Utredningen för dock inget närmare resonemang i dessa delar och det är inte helt klart på vilka grunder dessa bedömningar görs. I enlighet med vad som

anförts ovan bör enligt min mening dessa uppgifter anses röra JO:s tillsyn över justitieråden och således omfattas av JO:s tillsynsverksamhet.

Frågan om sekretess bör beaktas i det fortsatta utredningsarbetet

Utredningen lämnar öppet om JO:s framställan till Domaransvarsnämnden skulle kunna ses som ett slutligt beslut hos JO som i så fall över huvud taget inte kommer att omfattas av sekretess (se s. 287). Jag vill här endast anföra min uppfattning att JO:s anmälan inte kommer att utgöra ett slutligt beslut hos JO såvida inte JO väljer att avsluta ärendet genom anmälan. Det kommer således att vara upp till JO att avgöra om en anmälan ska vara ett slutligt beslut eller inte.

Utredningen föreslår mot bakgrund av sina bedömningar ovan inga förändringar i de sekretessbestämmelser som avser JO (se s. 286 ff., s. 345, s. 394 och s. 430). Som framgått ovan anser jag dock att samtliga uppgifter som nu föreslås för JO kommer att omfattas av tillsynsverksamheten. Det är givetvis i det sammanhanget viktigt att det finns en fullgod sekretessreglering hos JO. Frågan om sekretess bör därför beaktas särskilt i det fortsatta beredningsarbetet.

6 JO:s utredningsunderlag och befogenheter i den nya prövningsordningen

JO bör i allmänhet anses ha goda möjligheter att vidta nödvändiga utredningsåtgärder och erhålla behövlig utredning

Den föreslagna ordningen där JO i flera fall kommer att vara ensam behörig att föra talan förutsätter naturligtvis att JO har goda förutsättningar att genomföra sitt uppdrag.

Som konstaterats i föregående avsnitt gör jag bedömningen att de uppgifter som nu föreslås för JO kommer att omfattas av JO:s tillsynsverksamhet. JO har en grundlagsskyddad, obegränsad rätt att av myndigheterna få tillgång till sanningsenliga upplysningar och handlingar oberoende av eventuell sekretess (se 13 kap. 6 § regeringsformen). Det finns ingen särskild form föreskriven för hur en ombudsman får inhämta den information han eller hon behöver, utan JO ska vidta de utredningsåtgärder som bedöms vara nödvändiga för att pröva klagomål och andra ärenden (se 33 § JO-instruktionen). Enligt min bedömning ger befintliga bestämmelser således i allmänhet goda möjligheter för JO att vidta nödvändiga utredningsåtgärder och erhålla den utredning som kan behövas.

Domstolarnas anmälningsskyldighet

Utredningen ser inget behov av särskilda föreskrifter om hur en domstols anmälan till bl.a. JO ska utformas (se kapitel 6, s. 269). Jag har ingen invändning mot detta, men vill understryka vikten av att domstolarna redan i anmälan utvecklar omständigheterna som ligger till grund för anmälan och bifogar nödvändig utredning. I annat fall riskerar JO att regelmässigt behöva inhämta ytterligare utredning från domstolen m.fl., vilket skulle kunna medföra en onödig tidsutdräkt (jfr det utredningen anför på s. 255).

Utredningen föreslår att anställningsdomstolens anmälningsskyldighet inte ska gälla om frågan avser domstolens chef eller ett justitieråd (se s. 263 ff.). Detta motsvarar nuvarande ordning och grundlagskommitténs förslag (se s. 688). I och med att JO föreslås bli ensam behörig att föra talan om avsättning m.m. anser jag likväl att det finns skäl att överväga om något arbetsgivarorgan bör ha en anmälningsplikt även i förhållande till justitieråd och domstolschefer. Frågeställningen bör beaktas i det fortsatta beredningsarbetet.

Särskilt om läkarundersökningar

Jag konstaterar att förslaget om att JO ska vara ensam behörig att föra talan om skyldighet att genomgå läkarundersökning innebär en ny uppgift (utom i förhållande till justitieråd) (se kapitel 6, s. 256). Detta kan medföra ökade behov för JO att inhämta t.ex. medicinsk utredning. Utredningen konstaterar att det i anställningsförfordningen (1994:373) finns vissa bestämmelser om beredningen av ärenden som rör skyldighet att genomgå läkarundersökning (se s. 284). Det föreskrivs bl.a. i 16 § att myndigheten innan den beslutar om en läkarundersökning ska begära ett yttrande från en läkare huruvida arbetstagaren bör genomgå en sådan undersökning. När yttrandet har kommit in, ska myndigheten begära ett yttrande i frågan från Socialstyrelsen, om det inte är uppenbart att det är onödigt. Utredningen konstaterar att syftet med bestämmelserna i anställningsförfordningen måste antas vara att frågan om skyldighet att genomgå läkarundersökning blir tillfredställande utredd och bedömer att det inte finns något som hindrar att åtgärderna även fortsättningsvis ankommer på beslutsorganet, dvs. Domaransvarsnämnden. Mot bakgrund av det nyss sagda bör det dock övervägas om även JO borde ges möjlighet att begära in sådana läkarutlåtanden och yttranden som nämns i 16 § anställningsförfordningen.

Förslaget att avskedande ska ersättas med avsättning

Utredningen föreslår att det arbetsrättsliga regelverket för avskedande inte ska tillämpas när en ordinarie domare skiljs från anställningen på grund av olämplighet och att ordinarie domare i stället ska kunna avsättas vid olämplighet (se kapitel 7, s. 318 ff.). Utredningen framför goda argument för förslaget och jag har ingen erinran mot detta. Vad gäller förslaget om att omständigheter som kan leda till skiljande från anställning inte ska preskriberas vill jag dock påpeka följande. Som utredningen erinrar om föreskrivs i 32 § JO-instruktionen att en ombudsman inte bör ta upp förhållanden som ligger mer än två år tillbaka i tiden, om det inte finns särskilda skäl (se s. 323). Även om någon preskription i formell mening inte sker torde det alltså krävas särskilda skäl för att det ska bli aktuellt för JO att begära avsättning med stöd av omständigheter som ligger mer än två år tillbaka.

Utredningens förslag i fråga om rättegångskostnader

När det gäller handläggningen i domstol föreslår utredningen att rättegångskostnader ska kunna utgå i ärenden om avsättning och avstängning, men inte läkarundersökning (se kapitel 6, s. 309 ff.). Detta skiljer sig från den nuvarande ordningen där det även är möjligt att få ersättning för

rättegångskostnader i mål om läkarundersökning. Som skäl för att ta bort denna möjlighet anføres bl.a. att det är tveksamt om JO någonsin kommer ställa ombud för sig i sådana tvister och att det rör sig om en enklare typ av ärenden där den berörda domaren har goda möjligheter att tillvarata sin rätt även om han eller hon inte kan få sina kostnader ersatta. Jag har här en annan uppfattning än utredningen. Frågan om rättegångskostnader ska kunna utgå är av principiell karaktär och bör inte bero på antaganden om JO kommer att ställa ombud för sig eller inte. Utredningen för vidare inget utförligt resonemang till stöd för sitt påstående att ärendena är av enklare slag och jag anser att det inte är självklart att så alltid kommer att vara fallet. Jag anser därför att det även i fortsättningen borde finnas en principiell möjlighet att få ersättning för rättegångskostnader även i ärenden om läkarundersökning.

7 JO:s befogenheter bör framgå direkt av JO-instruktionen

Utredningen föreslår att bestämmelser om JO:s befogenheter enligt den nya lagen om domstolar och domare ska tas in i den nya lagen och att det endast ska tas in upplysningar om dessa befogenheter i JO-instruktionen (se kapitel 6, s. 256 f. och 729 f.). Enligt betänkandet bedöms förslaget vara förenligt med föreskriften i 13 kap. 6 § regeringsformen om att en ombudsman får föra talan i de fall som anges i instruktionen. Jag är inte övertygad om detta. Som utredningen anför skulle den föreslagna regleringstekniska lösningen korrespondera med regleringen i 28 § JO-instruktionen, men den bestämmelsen hänvisar till befogenheter som följer direkt av regeringsformen, dvs. lagstiftning som är överordnad JO-instruktionen. Enligt min bedömning talar formuleringen av 13 kap. 6 § regeringsformen snarare för att den utökade behörigheten bör regleras direkt i JO-instruktionen. Detta är enligt min mening också mest lämpligt och ändamålsenligt.

Det noteras att utredningen även i andra delar föreslår att JO:s befogenheter ska regleras i den nya lagen om domstolar och domare snarare än i JO-instruktionen. Detta gäller t.ex. förslagen om regleringen av JO:s rätt att närvara vid sammanträde i Domaransvarsnämnden (se s. 276), förslagen om JO:s befogenheter att föra talan om justitieråd i fråga innehållande av lön m.m., ofrivillig förflyttning och upphävande av avstängning (se s. 728 f.) samt JO:s befogenhet att framställa yrkanden om skyldighet att upphöra med förtroendeskadliga bisysslor (se s. 680 ff.). I linje med det nyss sagda bör även dessa befogenheter regleras direkt i JO-instruktionen.

Sammantaget anser jag att samtliga befogenheter som utredningen föreslår för JO bör framgå direkt av JO-instruktionen. Detta bör ses över och behandlas i den fortsatta beredningen av betänkandet.

Utredningen föreslår att möjligheterna till delegation inom JO bör korrespondera med vad som gäller enligt nuvarande ordning (se s. 257). Jag har ingen annan uppfattning. I linje med min bedömning att de nya bestämmelserna rörande JO:s befogenheter bör tas in direkt i JO-instruktionen bör även de i denna del föreslagna

bestämmelserna ses över i den fortsatta beredningen (se förslagen till ändringar av 39–40 §§ JO-instruktionen).

8 Övrigt

Utredningen föreslår i kapitel 8 att nuvarande ordning för ansvarsutkrävande av icke-ordinarie domare ska behållas (se kapitel 8, s. 369 ff.). Jag har ingen erinran mot detta.

Utredningens förslag i kapitel 10 avviker i flera viktiga avseenden från grundlagskommitténs förslag (se s. 402 ff.). Bl.a. föreslås att det inte ska finnas någon rätt till domstolsprövning när en ordinarie domare som inte är justitieråd skiljs från anställningen på grund av ålder. Jag anser att utredningen har fog för sina argument att en rätt till domstolsprövning saknar praktisk betydelse i dessa fall. Av större betydelse för att skydda domarnas oberoende torde vara den av grundlagskommittén föreslagna bestämmelsen om att sänkningar av åldern för avgångsskyldighet inte får avse pågående anställningar (se s. 407). Jag har således inga invändningar mot förslaget i sig. Det noteras dock bl.a. att utredningens resonemang vilar på en tolkning av 11 kap. 9 § regeringsformen som inte är självklar (se s. 408) och att utredningen även lyfter andra frågeställningar som kan behöva övervägas närmare. Dessa frågeställningar bör således beaktas särskilt i det fortsatta beredningsarbetet.

Utredningen föreslår i kapitel 13 vissa ändringar i prövningsordningen vid domares ledighet för annan anställning (se s. 477 ff.). Jag har ingen erinran mot förslagen.

Utredningen bedömer i avsnitt 17.16 att flera skäl talar emot att åtalsanmälan ska omfattas av den nya prövningsordningen (se s. 572 ff.). Utredningen bedömer dock med viss tvekan att det inte finns tillräckliga skäl att frånga grundlagskommitténs ställningstaganden. Enligt min mening anför utredningen goda skäl för att åtalsanmälan inte ska omfattas av den nya prövningsordningen och att det kan finnas skäl att låta den nuvarande ordningen bestå i den delen. Jag instämmer därför med utredningen att frågan bör utvärderas i det fortsatta beredningsarbetet.

Inför upprättandet av detta yttrande har jag samrått med justitieombudsmännen Thomas Norling, Katarina Pålsson och Per Lennerbrant.

Yttrandet har beslutats av chefsJO Erik Nymansson. Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Rättssakkunniga Erik Thilén har föredragit ärendet och byråchefen Stefan Nyman har deltagit i beredningen.

En kopia av yttrandet tillställs Konstitutionsutskottet för kännedom.

Sändlista

Regeringskansliet

Konstitutionsutskottet